

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ПРОЕКТУВАННЯ ВИДОВИЩНИХ БУДИНКІВ ЗАЛЬНОГО ТИПА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглядається історичний досвід проектування громадських видовищних будівель. Наведені приклади театральних-концертних будівель, кінотеатрів, клубів. Перераховано типологічні варіанти. Автор торкнувся норми проектування видовищно клубних будівель. Піднято питання сучасної організації центрів дозвілля, їх багатофункціональності.

Ключові слова:

Види дозвільної діяльності, планувальна організація дозвілля, багатофункціональність

Abstract

The article considers the historical experience of designing public entertainment buildings. Examples of theater and concert buildings, cinemas, clubs are given. The typological variants are listed. The author touched upon the norms of designing spectacular club buildings. The question of modern organization of leisure centers, their multifunctionality is raised.

Keywords:

types of leisure activities, planning organization of leisure, multifunctionality

Вступ

Під час будівництва розвинутого соціалізму проектування та будівництва громадських будівель в Радянському Союзі приділялася особлива увага. З'явилося багато перспективних пропозицій, що стосуються розвитку та організації архітектури громадських будівель для поліпшення умов праці, побуту і відпочинку населення. В основних напрямках було намічено розвивати (поряд з об'єктами освіти, торгівлі, побутового обслуговування, охорони здоров'я) культуру і мистецтво, розширювати мережу масових бібліотек і клубів; всіляко розвивати і вдосконалювати організацію відпочинку трудящих. В цей період часу особлива увага приділяється принципам архітектурного проектування громадських будівель різноманітних видів і типів, з використанням комплексного підходу, що охоплює: містобудівні, архітектурно художні, функціонально планувальні, технічні сторони і аспекти [1].

В умовах розвитку сучасного суспільства - цей історичний досвід може служити опорою і відповідною точкою в напрямку архітектурно планувальної організації дозвілля і відпочинку. В нині соціокультурна ситуація характеризується низкою негативних процесів, що намітилися в сфері духовного життя - втратою духовно моральних орієнтирів, відчуження від культури і мистецтва дітей, молоді та дорослих, скороченням фінансової забезпеченості дозвільно-культурного життя суспільства. Проблеми організації різноманітних форм дозвілля, розвитку творчого та інтелектуального потенціалу людини, розширення сфери діяльності науково-просвітніх установ диктують свої вимоги і принципи, необхідні для гармонійного розвитку суспільства [2].

Основна частина

Архітектурний простір становить основу штучного середовища життєдіяльності сучасної людини. У суспільстві назріла потреба створення спеціалізованих центрів для дозвілля для різних груп населення. На жаль, у вітчизняній архітектурній теорії і практиці цьому питанню не приділяється належної уваги.

Вивчення та аналіз принципів планувальної організації громадських видовищних закладів дозволяло будівель; передумови для появи нових, що відповідають сучасним потребам і дозволяє вирішувати проблеми соціальної адаптації, архітектурного простору.

Одними з найпопулярніших видовищних будівель того часу сміливо можна назвати - кінотеатри. Існували певні норми їх проектування. Залежно від місткості передбачалися:

- габарити екрану (що впливало на репертуар, експлуатаційні особливості);
- місця будівництва;
- склад приміщень;

- архітектурно-будівельні особливості (однозальні, двозальний, трьох і чотирьохзальний, дитячі, кооперовані з кафе і клубними приміщеннями).

Відповідно до прийнятої системою обслуговування того часу кінотеатри належали, як і зараз, до установ періодичного користування і розміщувалися в центрах житлових районів, а також в громадських центрах, що і впливало на їх спеціалізацію. Передбачалися нормами і кінотеатри з залами універсального використання (кіно концерт збори) - це окрема група, що сформувалась в самостійний тип будівлі. У композиції кінотеатру найважливіша роль належить залу для глядачів - функціональному і композиційному ядру будівлі. побудова залу в значній мірі визначає об'ємно-планувальне рішення в цілому. при проектуванні кінотеатрів враховувався вплив урбанізації на зміну міського середовища, що призвело до їх укрупнення або кооперування з родинними установами обслуговування. розвиток типів кінотеатрів, різноманітність їх архітектурно планувальної структури і конструктивних рішень - зробили будівлі більш виразними і монументальними.

Театри - найдавніші громадські споруди чи не у всіх народів світу. І в процесі еволюції створено велику кількість різноманітних композиційно образних рішень. Концертні зали не мають таких давніх традицій, адже концерти давалися в залах палацу, церковна музика виконувалася в храмах. Але з розвитком театральної концертної діяльності, яка, ускладнюючи, розпалася на безліч жанрів - стали виразними відмінності театрів драматичних, оперно балетних, дитячих, лялькових, естрадно танцювальних і т. д. Однак для невеликих міст виникла необхідність в універсальних, різножанрових залах. Приміщення цього типу будівель діляться на два взаємопов'язаних складних комплексу: демонстраційний (сценічний) і глядацький. Ядро демонстраційного комплексу - сцена; ядро глядацької частини - зал для глядачів. Разом вони складають основний сценографічний вузол, обидві частини якого взаємопов'язані і визначають основу композиції всієї будівлі. Композиція також залежить і від місткості (для малої більш бажаний - зал у вигляді амфітеатру, а для великої - зал балконного або ярусного типу). Об'ємно планувальна структура естрадних і концертних залів обумовлена особливостями концертного уявлення. Різниця театральних і концертних залів визначається, головним чином, відсутністю порталного отвору і можливістю обзору всієї площі естради з будь-яких місць залу. Так, прагнення до підвищення рентабельності та експлуатації приміщень призвело до виникнення і широкого поширення залів багатоцільового призначення, при цьому найбільшого поширення набуло будівництво будівель кіноконцертних залів на базі великих широкоформатних кінотеатрів. Крім кіноконцертних залів, іноді будувалися банкетно концертні і танцювально концертні зали, призначені для концертів, банкетів, танців, зборів, театралізованих вистав.

Великого поширення набули двозальний, іноді навіть тризальних театральних видовищні будівлі.

У містах же створюються передумови для формування спеціалізованих типів клубних будівель, розрахованих на творчу діяльність (будинку народної творчості, клуби художньої самодіяльності), спілкування за інтересами і просто нерегламентоване спілкування, яке здійснюється переважно в однорідних за соціальними ознаками (статтю, віком та ін.) колективах (жіночі та чоловічі клуби, клуби пенсіонерів і вдома молоді, клуби людей однієї професії та ін.). Все це створило можливості широкої типологічної варіативності: від клубу-кімнати до розвиненого центру дозвілля. Найбільш поширеним типом клубного будинку були двочастинні клуби з двома різними видами діяльності: масової, розважальної (видовищна частина) і камерної, гурткової (клубна частина). Ці дві частини клубного будинку могли мати різне архітектурне рішення. Поєднання двох контрастних по архітектурній пластичності частин будівлі давало різноманітні композиційні можливості, при яких блок видовищною частини був домінантою [3].

Висновок

В основі планувальної організації сучасних центрів дозвілля необхідна поліфункціональність, в якій потрібно виділити такі блоки:

- творчі захоплення та хобі;
- видовищно-розвиваючі;
- фізкультурно-оздоровчий;
- виховно-психологічний.

Важливо усвідомлювати, що підходи до визначення сутності дозвілля зазнають змін, але головні принципи зберігаються. Актуальна соціальна задача ефективного проведення вільного часу непрофесійної діяльності, це безсумнівна проблема підліткової групи населення і людей пенсійного віку.

Грамотний підхід в організації центрів дозвілля може сприяти вирішенню деяких проблем:

- соціальної (забезпечення організованого відпочинку різних верств населення, різноманітність варіантів життєдіяльності);
- культурної (підвищення культурного і творчого потенціалу, популяризація інтелектуального саморозвитку);
- охорони здоров'я (поліпшення психологічного, фізичного, морального стану людини).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Архітектурне проектування громадських будівель і споруд [Текст]: Підручник для вузів / В. В. Адамович, Б. Г. Бархин, В. А. Варезкін і ін.; За заг. ред. І. Е. Рожин, А. І. Урбаха. - 2_е вид., Перераб. і доп. - М.: Стройиздат, 1984. - 543 с. : Ил.
2. Шамраєвський, В. В. Обґрунтування необхідності активного розвитку ландшафт-но_рекреаційних територій донецького району [Текст] / В. В. Шамраєвський // Вісник Донба-ської нац. академії будівництва і архітектури: зб. наук. праць. - Макіївки, 2008. - Вип. 2008_6 (74). - С. 105-109.
3. Кім, Н. Н. Архітектура цивільних і промислових будівель [Текст]. Спец. курс: Навч. посібник для вузів / Н. Н. Кім, Т. Г. Маклакова. - М.: Стройиздат, 1987. - 287 с.
4. Архітектура [Текст]: Короткий словник_довідник / А. П. Мардер, Ю. М. Євреїнов, О. А. Пламеніцька та ін. ; За заг. ред. А. П. Мардера. - К.: Будівельник, 1995. - 335 с. : Ил. - ISBN 5_7705_0634_4.
5. Кільпе, Т. Л. Основи архітектури [Текст]: Учеб. для СПТУ / Т. Л. Кільпе. - 2_е вид., Перераб. і доп. - М.: Вища. шк., 1989. - 175 с. : Ил. - ISBN 5_06_000420_1.

Манзюк Андрій Андрійович— студент, Факультет будівництва, теплоенергетики та газопостачання, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Науковий керівник: Дудар Ігор Никифорович – д.т.н., професор, завідувач кафедри будівництва міського господарства та архітектури Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця.

Manziuk Andriy — student, Faculty for Civil Engineering, Thermal Power Engineering and Gas Supply, Vinnytsya national technical university, Vinnytsya city

Supervisor: **Igor Dudar** – d.t.n, professor, head by department of town-planning and architecture of the Vinnytsya national technical university.